

Вас. Різниченко.

Національний колір
УКРАЇНИ.

(Жовто-блакитна барва).

Видане 3-є.

1917 р.

Вас. Різниченко.

НАЦІОНАЛЬНИЙ
Національний колір
УКРАЇНИ.

(Жовто-блакитна барва).

Видає 3-є.

1917 р.

ЗВЕНИГОРОДКА,

Друкарня Ш. Фридмана п/у М. Крейница — 429

1917 року.

Нарис сей був написаний нами ще в перші дні революції під вражінем українських маніфестацій 16 і 19 березня с. р. для однієї з українських часописів; випущений в травні і серпні першим і другим виданем в виді окремої брошури, він на протязі кількох тижнів розійшовсь геть увесь.

Випускаємо його тепер третім виданем.

Вас. Р.

1917 р., VII, 12.

Національний колір України.

В справі українських національних емблемів.

(З приводу українських маніфестацій в Києві 16 і 19 берез. с. р.).

Величню і, разом з тим, грандіозну картину уявляли з себе вічнопам'ятні, ніколи незабутні дні 16 і 19 березня 1917 р. в Києві. Мозок одмовляв ся воспринимати, серце одмовляло ся йняти віри у все те, що відбувало ся, не хотіло ся вірити, що те, що робилось—робилось на яву, а не було плодом наболілої української фантазії, ефемерією, прекрасною мрією, солодким сном української втомленої голови... Море голів навкруги памятника Богдана, десятки тисяч українських емблем, сотні українських прапорів, знамен, національні українські війська, вільна рідна мова—видовище справді надзвичайне і імпонуюче!.. 200 років мури Києва не бачили нічого подібного.

200 років столиця України не зазнавала таких національних торжеств. Повітре—тремтіло від безкінечних, безпереривних вигуків „слава“, і крики радощів, крики ликуючого народу заглушали собою усе і вся навкруги...

Так, се дійсно був сон, сон наяву, який тільки й міг приснитись зтомленій наболілій голові українського патріота...

Серед різних відзнак і окрас, сопровождавших українські маніфестації, мимоволі звертали на себе увагу український герб і національний колір,—жовтосиній або жовтоблакитний. Дійсно, як уже остаточно доказано нашою наукою ¹⁾, сполученє красок блакитної і жовтої мусить бути таки нашим національним коліром. Се є найулюбленніша комбінація фарб нашого народу, зафік-

¹⁾ К. Широцький. Український національний колір. Рада, 1911, ч. 179.

сована його житєм на протязі всього його історичного істнованя і всіх земель. Ріжні фарби і комбінації в ріжні часи на ріжних просторах своєї землі вживала Україна для визначеня своєї національної окремішности: червону, жовту, золоту, багрову, чорну, білу, малинову і иньш., — але найчастійш, найбільш, найсистематичнійш, найпостійнійш уживався колір жовтоблакитний. Коли прослідити історію національних українських колірів від самих перших часів істнованя України до теперішних днів, то не трудно побачити, що жовта і синя фарба домінували серед усіх фарб у всі часи і на всіх просторах України, як Галичини, де вона найчастійш уживала ся і відкіля, певно, її і походжене², так і Правобережної України і Гетьманщини. Князі,

²) Самий герб Галичини рисується літописами так: „Herb tego Woiewodstwa (Галицького) Lew złoty w Koronie złotej, w polu blekitnym“. (Несецький. Korona Polska przy złotey wolności..., 1728, Lwów, стор. 149).

козацтво, Гетьмани, простонароде, аристократія—всі однаково вживали сі фарби і мали їх за свій національний колір. В літературі, в українських віршах, в думах, в піснях, в містечтві, в будівництві, в убранях—скрізь ми подибуємо сі барви. Іще „Слово о полку Ігоревім“ згадує про синій, жовтий і золотий колір. Блакитну корогву подарував Богданові Хмельницькому Володислав IV з червонобілим орлом. Сотенні уряди Полтавського полку шили свої знамена з блакитного шовку з золотим полем „для національного герба“ або з блакитного й жовтого лудану ³⁾). Козацькі знамена, що переховують ся в Петербурзькім Ермітажу і Московській Оружейній Палаті, теж мають комбінацію жовтої і синьої фарби ⁴⁾). Козацькі думи і пісні також оздоблюють галери в свій улюблений національний колір:

³⁾ Київ. Стар., 1890, XXXI.

⁴⁾ Рада, 1911, 179.

З города Трапезонда виступала галера

Златосиніми киндяками побивана...

сьпіває дума про Самійла Кішку ⁵⁾. В жовтоблакітну одіж убірало ся наше козацтво, в жовті жупани й блакітні кунтуші й шаровари одягав ся Гонта з своїми козаками ⁶⁾. Не чужа була жовто-блакітна фарба і Лівобережній Україні. Так, приміром, таку одіж носило козацтво Мазепи, через що московське військо не могло їх одрізнити од шведів під час революції Мазепи 1708—9 р. р.; про вживане синьожовтої фарби Лівобережною Україною свідчать і тогочасні описи одіжи українсько аристократії, напр., Пирятинського сотника Вакуленка („блакітні злоголавні кунтуші“), а також різні заповіти ⁷⁾. Комбінацію жовтої і блакітної фарби

⁵⁾ Ibid.

⁶⁾ Іб.

⁷⁾ К. Стар., 1887, X, 348; 1891, I, 152 (Рада, 1911, 179).

також можна дуже часто стрітити на давніх українських килимах і жіночих плахтах Полтавщини, а на церковних речах—ризах, мальованих ставниках, фарбованій різьбі барокових іконостасів—ся фарба переважає всі інші фарби. Розповсюджені ці фарби були також і на Слобожанщині.

Взагалі, „для нашої залитої світлом країни“, каже відомий дослідувач українського мистецтва К. Широцький ⁸⁾, „жовтий і синій кольори її були найбільш підхожі. Се чудесно зрозумів простий народ, вимальовуючи свої хати зпереду в синє, а ззаді в жовте, а також і старий архітект Растрелі, що замальовував в синє з жовтим, або в синє, біле й золоте свої палаци (в Батурині, в Києві)“. Знали, очевидно, про улюблений колір України й ті декоратори Батуринського Гетьманського дворця, що, на бажане Гетьмана Розумовського, ефективно вималювали стіни його

⁸⁾ Рада, 1911, 179.

обширних заль в синю фарбу в суміж з золотою різьбою, ізображавшою гетьманські клейноди і т. п. мотиви ⁹⁾.

Нарешті, комбінацію жовтої і синьої фарби знаходимо ми і на українсько-турецькому знамені, отриманім Мазепою в 1709 році в Бендерах від султана Турецького на знак єднання України з Туреччиною: а саме, та сторона знамені, що мала символізувати християнську Україну, була блакитного коліру, а „на блакитнім тлі був золотий хрест Східньої церкви“ ¹⁰⁾.

Комбінація жовтої і блакитної фарби як найбільш відповідала і тонам природи України: жовтий, позлотистий степ і блакитне, лазурове небо; сине море і ріки і жовтий очерет; сині гори й руді скелі; золоте сонце і блакитне небо і т. д.

Сполученє жовтої й блакитної

⁹⁾ К. Широцькій. Очерки по історіі декоративнаго искусства України. К., 1914, стор. 95.

¹⁰⁾ Україна, 1914 р., II, стор. 70. (Ів. Застірець: Мазепинці в Туреччині).

фарби постійно уживало ся нашим народом в буденному житю на всіх просторах його землі до самого останнього часу, і тільки років з 20-30 сі кольори почали сходити з життя. Але на Поділю вони ще й досі домінують на вишивках ¹¹⁾. При Тарасові Шевченкові вони вживались дуже широко; в них він одягає своїх героїв („Капитанша“ і иньші) і навіть свою наречену ¹²⁾.

Таким побитом, коли справа з українським національним коліром здаєть ся більш-менш уже остаточно вясненою, незрозумілим здаєть ся, отже, вживанє в маніфестаціях національними партіями иньших колірів, як, наприм., червоного ¹³⁾ і

11) Рада, 1911, 179.

12) Іб.

13) Червоний колір є у нас на Україні національним коліром траура. (Прим., в пісні
„Ой, убито, вбито (козака),
Затягнуто в жито,
Червоною китайкою
Личенько прикрито“...)

польського малинового¹⁴⁾. Що правда, на протязі всієї української мивушини вживали ся у нас і сі краски, як національні, але всеж таки домінувала, переважала жовтоблакітна фарба, осьвячена традицією, симпатіями і всею історією українського народу. Отже якимсь непорозумінням здавалось і сьпіване в маніфестац. 16 і 19 берез. таких вузько—льокальних галицько-українських пісень, як наприм., „Гей, там на горі „Січ“ іде“..., гімна партії галицьких радикалів. Гімн сей є цілком партийний і сьпіваеть ся в Галичині, звичайно, членами, так званої, радикальної партії. Ся партія має численні гимнастичні організації; кожда така організація називаеть ся в пам'ять колишньої Запорозьської Січи „Товариством Січ“, в протилежність

¹⁴⁾ Див. статю Ів. Крип'якевича в Неділі, р. 1911, № 6 і К. Широцького в Раді, р. 1911, № 179.

таким же гімнастичним організаціям партії націоналдемократів, у котрих подібні організації називають ся „Соколами“. Довший час *Січі* вважали за національний український прапор червоний (малиновий) прапор (такий колір вживав ся у нас Богданом Хмельницьким, козацтвом ¹⁵⁾ і вживають ошибочно малинового прапора і досі замість все більш і більш тепер поширюваного жовтоблакітного. Начальні особи в товариствах „*Січ*“ носять запорізькі терміни [осавула, писарь, тощо]. Отже, після всього сказаного, зовсім природно, коли яке небудь „товариство *Січ*“, „машеруючи“, йде на гімнастичні вправи, несе свій *малиновий* стяг і, маніфестуючи свою приналежність до партії радикалів, сьпіває свою партійну пісьню:

Гей, там на горі „*Січ*“ іде,
Малиновий стяг несе і т. д.
І зовсім чимся псевдоклясичним зда-

¹⁵⁾ Нед., 1911, 6.

валось нам, коли група українців, із яких ніхто не належав до партії радикалів, а тим паче до „Товариства Січ“, несла не *малинового* стяга, а *жовтоєсинього* і співала, декляруючи свою приналежність до партії радикалів, марш:

Гей, там на горі „Січ“ іде,
Малиновий стяг несе...

Кнів 20, III, 1917.

Того ж автора:

Герб України. (В справі українських національних емблемів) ц. 20 к.

